

BASINDA TEKELLEŞME

Nezih DEMİRKENT

Gazeteci - Yazar

Oturum Başkanı (Murat ÇETİNKAYA-Rekabet Kurumu Uzman Yardımcısı) - Kıymetli kurul üyelerimiz ve saygı değer misafirler; bir Perşembe Konferansımıza daha hoş geldiniz.

Bu haftaki konumuz, “Basında Tekelleşme” ve konuğumuzda Sayın Nezih Demirkent.

Her zaman olduğu gibi Sayın Demirkent’in bir özgeçmişini sunmak istiyorum size, Sayın Demirkent’i zaten çoğumuz, belki de hepimiz gazetelerdeki yazılarından hatırlıyoruz.

1930 yılında Ege’li bir ailenin çocuğu olarak İstanbul’da doğdu. Haydarpaşa Lisesini bitirdikten sonra, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Gazetecilik mesleğine 1950 yılında “Son Saat” Gazetesinde muhabir olarak başladı. “Yeni Sabah” Gazetesinde spor yazarlığı, spor sayfası yönetmenliği ve yazı işleri müdürlüğü yaptı. 1964 yılında ülkede ilk ofset basım, günlük yayın organı olan “Yeni Gazetenin” yönetmenliğini yürüttü. Hürriyet Gazetesinde 1970-1981 yıllarında genel yayın yönetmenliği ve genel müdürlük görevlerinde bulundu, daha sonraki yıllarda “Dünya Gazetesini” çıkardı. 1982-1991 yıllarında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığında bulunmuştur ve halen Basın Senatosu Başkandır. Basın yarışmalarında, güncel yazı ve araştırma dallarında başarı ödülleri aldı, “Sayfa sayfa gazetecilik” ve yeni çıkan “Medya medya” adlı kitapları yayınlandı. Fransızca bilmektedir, evli ve bir çocuk sahibidir. Türkiye Spor Yazarları Derneği Kurucu üyesidir, Basın Şeref Kartı taşımaktadır. Halen Gazete Sahipleri Birliği Başkanlığını yürütmektedir, aynı zamanda İstanbul Sanayi Odası Meclis üyeliği görevini de yürütmektedir. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Fahri Doktora unvanı sahibidir. Ayrıca Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Başkan Yardımcılığı sıfatını da taşımaktadır.

Sayın Demirkent, lütfen buyurun. Sayın Demirkent sunumunu yapmadan önce, bir hususu dile getirmek istiyorum. Hepimiz biliyoruz, önce yaklaşık bir saatlik Sayın Nezh Demirkent'in sunuşu olacak ve ardından bir çay-kahve arasından sonra da soru-cevap faslına geçeceğiz.

Nezh DEMİR KENT - Sayın Başkan, saygıdeğer konuklar; biraz evvel sıralanan özgeçmişimde bir noktayı alıp çıkartmak istiyorum, halen Gazete Sahipleri Birliği Başkanıyım, bu konuşmayı Gazete Sahipleri Birliği Başkanı olarak yapmam yanlış olur, bunu doğrudan doğruya gazeteci olarak yapıyorum.

Umut eder ve isterdim ki, medyadaki tekelleşme veya yoğunlaşma konusunda bir gazeteci değil, bir bilim adamı konuşsaydı. Bende sizlerin arasında olsaydım, katılımda bulunsaydım ve bugünkü Türkiye'nin gerçeklerini daha iyi tartışabilseydik. Ben bu konuda maalesef biraz taraflıyım, taraflı olmamın sebebi de benim doğrudan doğruya asli işim gazetecilik, gazetecilik olduğu içinde basın özgürlüğü çok ön plana çıkıyor ve yoğunlaşmada basın özgürlüğünü ortadan kaldıran bir olgu olduğu içinde rahatsızlık duyuyorum. Düşündüklerimi ve söylediklerimi bu gözle değerlendirirseniz memnun olurum; çünkü bütün dünyada küreselleşmeyle beraber başlayan bir yapı oluştu, hemen her alanda olduğu gibi medyada da yoğunlaşma var. Bu bazı kişilere göre ülkemizde tekelleşme, bazı kişilere göre de yoğunlaşma, bir başka grupta bunu solcuların ortaya attığı bir görüş olarak tanımlıyor. Hemen hemen hepsi doğru olabilir, ama bir gerçek var; ülkemizdeki medya kuruluşları belli grupların ellerinde yaşıyorlar, onların sayesinde varlar ve klasik anlamdaki gazeteci tanımı, televizyoncu tanımı hemen hemen her gün değişiyor.

Bu bizde böyle de, bütün dünyada farklı mı? Değil, öncelikle bir gerçeği tespit etmek lâzımsa, bütün dünyada benzer bir gelişme yaşıyor. Okuyorsunuz, duyuyorsunuz, dünyanın en büyük medya kuruluşları birbiriyle evlilik yapıyorlar veyahut birileri bir yerleri satın alıyor ve insanların doğru bilgilenmesini önleyecek gelişmeler yaşıyor.

Tekelleşme olunca belli ölçüde toplumun bilgilenmesi önleniyor, tekelleşme olunca küçük yatırımcıların teşebbüs gücü ortadan kalkıyor ve bunun sonucunda da toplum tek yönlü olarak yönlendiriliyor. Bu yönlendirmenin pek çok örnekleri var, bunları biraz sonra sıralamaya çalışacağım, buna karşı uygar ülkeler, Avrupa Topluluğu, Amerika birtakım önlemler almaya çalışıyor. Ama, henüz çok sağlıklı bir yapının oluştuğunu söylemek zor.

Nitekim, bu arada bir başka teknolojik gelişme daha yaşanıyor. İnternetin devreye girmesiyle beraber, internet hukukunu sağlamak gündeme gelince, bu güçlü tekellerin buradaki konumu şu anda gündemde.

Şimdi, Amerika'daki Microsoft olayı çok istisnai bir olay, ama görüldü ki, teknoloji esas temayı eline geçirdiği zaman yapamayacağı hiçbir şey yok. Yapamayacağı hiçbir şey yok dediğim zaman, insanın doğrudan doğruya yaşamını dahi etkileyebiliyor. Etkilediği zaman bunun sonucunu insanlar kısa bir sürede algılamıyorlar, ama ondan sonra belli koşutlanmış robot insanlar haline getiriliyor, robot haline gelmenin sonucunda da dünya anlayışı, insan yapısı ister istemez farklılaşıyor.

Bugün Avrupa'da, sayılı büyük tekeller, medya dünyasına sahip. Bunların bir-iki tanesi Amerika'yla rekabet edebilir güçte, diğer bölümü kendi çapında bütünleşmeler içinde gelişiyor, en büyüklerinden birisi "Britisch Telekom" bir tanesi "Bertelsman", bir tanesi ... telekom, Kanal Plus, Havaş gibi kuruluşlar; bunlar hemen hemen küçüklü büyüklü bütün kuruluşları ele geçirdiler ve şu günlerde yeniden yapılanma denilen olgu oluşurken, bunun yüzde 80'inin bu tekeller tarafından sağlandığı tespit ediliyor.

Bu tekelleşme tabiatıyla bir alanda da olmuyor, entegrasyon haline dönüşüyor. Türkiye'den örnek verebilirim, ama dışarıdan örnek vermeye çalışayım.

Sinemayla başlayan olay bir müddet sonra müzik alanına atlıyor, müzik alanından sonra dağıtım alanına atlıyor, sonra televizyona atlıyor, sonra yazılı medyaya atlıyor vesair böyle gidiyor. Yani bu entegrasyon sonunda hemen hemen her alanda bir bütünlük oluşuyor, sadece bilgilenmeniz değil hayatınızı da ister istemez etkiliyor.

Şu anda bizim slogan haline getirdiğimiz "Murdoch" bunlardan farklı bir yapıda, o ülkeler arasında bu işi yapıyor. Avustralya'dan başladı biliyorsunuz, İngiltere'de egemenliğini ilan etti, sonra Amerika'da yapıyor ama sıralamaya koyduğunuz zaman "Murdoch" çok gerilerde kalıyor. Şu anda "Time Warner" ile Amerikan Online'nın bütünlüğü bizim alanımızda endişe verici bir yapı oluşturdu.

Şimdi dışarıdaki durum bu iken, geleceği düşünenler ne olur diye baktıkları zaman bir kanaate varıyorlar, bu süreç devam edecek. Bunun kısa sürede ortadan kalkması henüz varit gözüküyor.

Özellikle bu internetteki buluşmayla beraber, medya kuruluşlarının ticari alandaki etkinliği arttığı için bütün büyük sermaye kuruluşları, iletişim alanında etkin olmak için çaba harcıyorlar.

Öte yandan da iletişim alanında güçlü olan kuruluşlar, sanayi devlerini birer, ikişer ortadan kaldırıyorlar, daha doğrusu sahip oluyorlar. Böyle bir çelişkili ortamda Türkiye'nin kendi yerini arayıp bulması zor, ama buna rağmen dışarıyı hakkında söylenecek çok şey var. Ama, zannediyorum sizi daha çok ilgilendiren yön içerdeki yapı, içeride de buna benzer bir oluşum mevcuttur.

Şimdi ülkemizde tekelleşme veya yoğunlaşma kişiye göre farklı farklı yorumlanıyor. En yalını, Hıfzı Topuz'un söylediği, "Bir kişinin ya da grubun, bir ülkede birkaç gazeteyi, dergiyi, televizyonu ve radyo istasyonlarını ele geçirmesi."

Bugün Türkiye'deki durum nedir diye baktığımız zaman bütün bunlar var; yayıncılıkta var, televizyonda var, yazılı basında var, yazılı basında gazetelerde var, dergilerde var, ilan alımında var ve pazar payının bölüşümünde var.

Hemen başlangıçta söyleyelim, en büyük tehlike şu anda, medyadaki tekelleşme dağıtım alanında mevcut, dağıtımın bugün yüzde 54'ü YAYSAT denilen Doğan ve İhlas Grubunun ortak şirketinde, yüzde 38'i Birleşik Basın Dağıtım denilen Bilgin grubunda, yalnız burada bir incelik var ona da değinmek isterim. Bu oranlar Doğan Grubunun Posta Gazetesini, Birleşik Basın Dağıtım aracılığıyla dağıttırması sonucunda oluşmuş bir yapı, bugün aşağı-yukarıda 400 ila 500 bin civarında gazete satan Posta Gazetesi, YAYSAT tarafından dağıtılmış olsa, bu yüzde 54'lük rakam daha da büyüyecek. Pazarın yüzde 7'sine Star Grubu sahip, yüzde 1'de diğer gazeteler.

Bu diğer gazeteler; yerel gazeteler, küçük gazeteler. YAYSAT günlük olarak 19 gazete dağıtıyor, 2 milyon 450 bin gazete Birleşik Basın Dağıtım ise 7 gazete dağıtıyor; 1 milyon 850 bin gazete, Star ise bir tek gazeteye sahip; 540 bin gazete.

Tabii bunları söylediğiniz zaman burada rekabet var gözüküyor, tekelleşme yokmuş gibi. Ama gerçek böyle değil; YAYSAT ile Birleşik Basın Dağıtım, bir başka şirkette ortaklar, BİRİYAY şirketinde ikisi bir araya gelince, ister istemez tek grup, yani yüzde 8 dışındaki, yüzde 92 BİRİYAY'ın kontrolünde, BİRİYAY'da, YAYSAT ve BBD'nin elinde. Öyle olunca ne oluyor? Öyle olunca, çok teferruatına girmeyeyim ama, Akşam Gazetesinin başına gelen oluyor.

Şunları dağıtamazsınız, şunları veremezsiniz, taahhüt edemezsiniz bunları deniliyor ve Akşam Gazetesi mecburen el değiştiriyor.

Aynı benzer metotla Star Gazetesi çıktığı zaman, bu fiyatla satamazsınız deniliyor ve sonunda Star Gazetesi de mecburen kendi dağıtım şirketini kurmaya zorlanıyor.

Sonra, satamazsınız denilen fiyatlarla kendileri satabiliyorlar. Yani, bugün BİRİYAY, Star Grubunun 100 bin liraya gazete satmasını önledi, ama bugün biliyorsunuz gazeteler 100 bin liraya satılıyor ve BİRİYAY bugün Türkiye genelindeki ilişki içinde olduğu bayiler kanalıyla başka gazetelerin satmasını önleyebiliyor.

Öyle olunca bazı gazetelerin pazara çıkması oldukça güç, hatta olanaksız. O zaman birtakım bireysel girişimler yaşıyor, bazı gruplar abone yoluna yöneliyorlar, bazı gruplar mahalli yerlerde satmaya yöneliyorlar ve bazı gruplarda belli yerlerde çok lokal yayın çıkartıp, yine bu grup kanalıyla satmaya gayret ediyorlar. Bu grup dediğim, YAYSAT veya BBD'yi ayırarak satıyorlar.

Ama, yasal olarak bir başvuru olursa nasıl karar verilir bilmiyorum ama, bugün gazete, mecmua dağıtımının yüzde 92'si BİRİYAY'ın elinde, bu da YAYSAT ve BBD tarafından tahsil edilmiş durumda.

Dağıtım böyle olunca, tabii medyadaki yoğunlaşma ister istemez yeni gelişmenin önünü kapatıyor. Zaman zaman bazı kişilerin gelip bana, bir gazete çıkartsak nasıl dağıtırız, diye sorduklarını biliyorum. Her seferinde de olumsuz fikir beyan etmemek için mevcut yönetimlerle anlaşılması gerektiğini söylüyorum. Bu gerçeği görenlerde genelde yazılı basın alanına girmektense, televizyon dünyasında iş yapmak istiyorlar.

Ama, medyadaki tekelleşmenin eylem yönü dağıtımı da burada, bir de niyet tarafı var, Rekabet Kurulunun gündemine kadar giren bir BİYAK olayı var.

Medyada oluşan tekeller, BİYAK adı altında kurulan; Basın İzleme ve Araştırma Komisyonunun üyeliğini dahi kurucular dışındaki insanlara kapatmaya kalkıştılar. Bir noktada da başarılı oldular; çünkü pazara sunulan, özellikle reklam dünyasına sunulan bütün verilerin o kanaldan verilmiş olması dolayısıyla, etkinlikleri artacaktı, arttı da. Bir grup buna karşı çıkmak için başvurdu, başvurusu da reddedildi. Birtakım usul tartışmaları sonucunda, işte başvuru

kuruluşunda girmesi doğru olur şeklinde bir kanaate varıldı, son anda olay zamana terk edildi.

Bunu şunun için söylüyorum: Basında tekelleşme olgusu aslında var; hem eylem olarak var, hem de niyet olarak var. Eylem olarak varolan sadece dağıtımda değil, pazar paylarında da var. Doğan Grubunun şu anda dokuz tane gazetesi mevcut, Sabah Grubunun beş tane gazetesi var, Çukurova Grubunun da üç tane gazetesi var. Kısaca; Hürriyet, Milliyet, Posta, Radikal, Gözcü, Asabi, Fanatik, Finansal Forum, Daily News Doğan Grubunun; Yeni Binyıl, Yeni Asır, Takvim ve Foto Maç, Sabah Grubunun; Akşam, Güneş ve Bulvar'da Çukurova Grubunun.

Bunların tabii toplam tirajları genelde Türkiye'deki oranları hayli aşıyor. Bunun yanı sıra bu grupların dergileri var, dergilerdeki payları da oldukça yüksek, bu yükseklik yüzünden dergi pazarında da yine gruplar etkin ve hakim. Bunun yanı sıra bu grupların televizyon kuruluşları var ve o televizyon kuruluşlarının varlığı sayesinde de medyanın bütününe kapsayan bir yapı oluşuyor. Yani; televizyonları var, mecmuaları var, gazeteleri ve dağıtım örgütleri var.

Bunun ötesinde yine bu grupların belli yerlerde işbirlikleri var. Bu işbirliklerini geçen senelerde çalışan arkadaşlar çok net şekilde yaşadılar. Kendi aralarında varılan mutabakatla birbirlerinden eleman almamayı kararlaştırdılar. Eleman almadıkları içinde, çalışanların aleyhine ücret gelişimi dondurulmuş oldu.

Şu anda bu aynı boyutlarda değil, zaman zaman açılıp, zaman zaman kapanan bir yapı var. Ama genelde, istenilen zaman birlikte hareket etme eylemleri sıkça gerçekleştirilebiliyor. Birlikte fiyat tayin edebiliyorlar, birlikte belli alanlarda egemenliklerini ilan ediyorlar ve yeni girişimlerin de önünü ister istemez örtebiliyorlar.

Bu yapıdan üzülererek söyleyeyim, çalışanlar rahatsız değil, sendikalar etkin değil, bu yapıdan Türk toplumu da fazla mutsuz değil; çünkü Türk toplumu kendisine neyin verildiğini, nelerin aktarılmadığını, bu dünyada nelerin olup bittiğini fazla izleme merakında değil. Yani, bilgilenme konusunda en dar ölçüde kalıplar içinde yaşadığından, doğruları öğrenme merakı sınırlı olduğundan, bazı şeylerle ilgilenmiyor, izleyemiyor.

Siyasî olmasın diye bir örnek vereyim. Futbol maçlarının hangi kanaldan yayınlanacağı konusunda uzun süre tartışmalar yaşandı, ağırlık konuldu, kulüpler

tehdit edildi. Bir tarafta BİMAŞ Grubu, bir tarafta Show Tv, rekabet ortama geldi. Show Tv'nin elinden bunun alınması için Futbol Federasyonu üzerinde oyunlar oynandı. Her şey bitti dendiği zaman, yeniden bir ihale açılması gündeme geldi. İhaleyi belli seviyede tutma merakı oldu, onu sağlayamadılar. Bir üçüncü grup, Star Grubu, Teleon'u aldı. Alınca bu sefer olay objektiften Futbol Federasyonu üzerine çevrildi ve bildiğiniz gibi Futbol Federasyonu dün yapılan toplantısına kadar, Federasyon Başkanının değişeceği, Federasyon Başkanı hakkında tahkikat açıldığı, Federasyon Başkanının birtakım yanlışları aktarıldı, bunların bir kısmı doğruydu, ama esas niyet; futbol maçlarının nakli konusundaki bir pazarın bölüşümünden ibaretti.

Tabiatıyla bunlar zaman zaman gazetelerde yazılıyor, zaman zaman söyleniyor, ama sürekli olmadığı için, yasalar bu konularda müsamahakâr davrandığı için olaylar kendi çizgisi içinde yürüyüp gidiyor.

Tabiatıyla bu yoğunlaşmanın yarattığı başka olaylarda meslekte yaşanıyor. Türkiye'nin siyasî hayatını etkileyecek şekilde yayın yapmak artık Türkiye'de çok zor değil. Hemen hemen bütün gazetelerde aynı haberleri okuyorsunuz, farklılık yok denilecek seviyeye geldi. Bunun azalmasından dolayı birtakım olaylar basın özgürlüğünü tehdit eder boyutta, ama dediğim gibi üzülerek söyleyeyim; çalışan arkadaşlarımızın fazla sıkıntısı yok; çünkü onlar bir kanaat içindeler, çalışan gazetecinin iyi para alması lâzım. İyi para alması içinde güçlü kuruluşların bu alanda olması lâzım, onların bir kısmı iyi para alıp bazı kavramları fazla tartışmadan yazıyorlar.

Bunun yanı sıra biliyorsunuz, ben bazı konulara çok değinmek istemiyorum. Birde bu kuruluşların, kendi işleri dışındaki iş dünyasındaki egemenlik arzuları var. Bir süre önce ihalesi yapılan elektrik dağıtımı, enerji dağıtımı konusu hâlâ noktalanamadı. Radyo Televizyon Üst Kurulu yasasıyla birlikte getirilen bazı kısıtlamalar dolayısıyla, bunların onaylanması imkânı ortadan kalktı. Reddedilmesi konusunda herhangi bir güç oluşamadı, uygulama başlamadı. Türkiye'nin enerji ihtiyacı olduğu sırada enerji kaybı büyük oranda devam ediyor.

Özelleştirmeye sorumlu sayın bakanımız hiçbir sorun olmadığını söylüyor. Ama, bu arada toplumun bilgisi içinde veya dışında, ama genelde bilgisi dışında olarak, Radyo Televizyon Üst Kurulu yeniden meclis gündemine geldi, daha doğrusu Bakanlar Kurulunda, bu medya kuruluşlarını kısıtlayan hükümlerin kaldırılması şimdi gündemde.

Yani, devletten ihale alma olayında medya kuruluşları serbest bırakılacak. Bunun sonucunda da, yeni bir yapı oluşacak, bu yapının ileride ne gibi tehlikeler yaratacağını bugünlerde burada söylemek biraz solculuk oluyor, biraz klasik gazetecilik oluyor ama, hemen hemen her alanda etkin olma şansı doğuyor.

Buna mukabil dünyada belli kısıtlamalar var; hâlâ bugün Avrupa'da birtakım kayıtlar aranıyor, bizim gazeteci arkadaşlara bakacak olursanız, Radyo Televizyon Üst Kurulu bir fuzuli kuruluş kaldırılması gerekir. Ama bütün dünyada benzer kuruluşlar var, eğer o kuruluşlar olmamış olsa bir düzenleme, bir koordinasyon olmadığı zaman ortalık çok daha karmaşık hale gelecek.

Avrupa ülkeleri, medyada çoğulculuğu ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde tehlikeye sokabilecek yoğunlaşmalara karşı ve bu yoğunlaşmaları önlemeye yönelik yasal düzenlemeleri uygulamaya sokmaya gayret ediyor. Bu konuda çok fazla bir şey yapıldı mı? Belli alanlarda yapıldı,”... Springer” grubunun bir tarihte bir Alman “kist” grubuyla işbirliği konusunda izin verilmedi. Ama, buna rağmen bizde bu işbirlikleri sağlanıyor.

Birtakım sınırlar var, Türkiye’de bu sınırların hangi koşullarla aşılabacağı belli gibi gözükse de, hiçbirinde bir uygulama mevcut değil. Daha tehlikelisi, önümüzdeki günlerde başlayacak dijital yayınlarda bu yaşanacak. Telekomünikasyon sektöründe şu andaki kavgayı izlerseniz, hemen hemen herkesin bu alanda bir taraftan sermaye birikimi sağladığı, bir taraftan politika oluşturduğu, bir taraftan kültürel çoğulculuğu elde ettiklerini fark ederseniz ve böyle bir yapının da medyadaki editöryel bağımsızlık dediğimiz unsuru ortadan yok ettiğini görürsünüz.

Bazen, zaman zaman Türkiye’de tartışma konusu olan bir olayda kamu yayıncılığı. Eğer Türkiye’de TRT gibi bir kamu kuruluşu olmamış olsaydı, herhalde Türkiye birçok olaydan haberdar olmayacağı gibi, birçok özelliklerini de tüketmiş olacaktı.

Yine bu yoğunlaşma sonucunda belli gruplar, belli politikalarla kamu yayıncılığına karşı çıkararak piyasayı ticari olarak tamamıyla ele geçirmek istiyorlar, kendi yönlerinden haklılar. Dünyadaki gelişmelerde bu yönde, ama orada yasaların gücü var ve o yasalar işlerlik kazanmış durumda. Bizde maalesef bu konudaki kültür fazla oluşmuş değil, fazla oluşmadığı içinde insanlardan çok grupların istekleri ortaya çıkıyor. Medyanın içinde küçük küçük oluşumlar insanlara umut verirken de, güçlü ve korkutucu büyüklükte yoğunlaşmaların olduğu görülüyor.

Gelecekte iktidarların bu konuda çok başarılı olacağını zannetmiyorum. Belki de bu konularda son fırsat, çünkü zamanla beraber daha güçleniyor. Güçlenen medya dünyasının kaybedeceği bir şey yok, olabildiğince varlık sahibi oldular, olabildiğince ülkeyi yönetme fırsatını yakaladılar.

Büyük grupların izni veya müsamahası olmadığı sürece çıkartacağınız bir mecmuayı piyasaya sokma şansınız olmaz. Soksanız tahsilatta bulunma fırsatınız olmaz ve medyadaki bu tekelci anlayış, batı ülkelerinden oldukça farklı bir şekilde yasaların üstüne çıkarak sürüyor. Çünkü üzülerek söyleyeyim, bizim medya kuruluşlarımız zaman zaman yasaları tanımamak noktasında harekette bulunabiliyorlar. Bunun en net görünümü, cevap ve düzeltme hakkında, cevap ve düzeltme hakkı konusundaki yasaların hükümleri uygulanmıyor ve mevcut yasalarda bu konuda fazla bir yaptırım getirmedeği için, herhangi birisi hakkında söylenen sözler iz bırakıyor.

Eğer bunlar yedi-sekiz gazetede birden verilecek olursa, onun ağırlığı altından da herhangi bir kişinin veya grubun kalkma şansı olmuyor. Herbirisi birer tartışma konusu ama, Siirtli işadammın doğru mu yaptığı, yanlış mı yaptığı tartışılacağına, Siirtli işadammın sıfırlama noktasında hareketler var. Başarırlar mı, başarırlar. Aynı yöntemle Siirtli işadammı da yararlanıyor. Altı televizyonu birden kapatıp kendi görüşlerini yansıtabiliyor ve insanların olaylar hakkında doğru bilgilenmesi önlenmiş oluyor.

Burada benim yönümden dediğim gibi en önemlisi, ekonomik güçlerin piyasalara egemen olup piyasaları yönlendirmesi, rekabet ortamını kaldırması kadar basın özgürlüğünü yok etmesidir.

Basın özgürlüğü bildiğiniz gibi insanlar için varolan bir özgürlüktür. İnsanların özgür düşüncelerini ifade etme koşuludur, buna bugün olanak var mı? Bence yok. Türk medyasının haklı veya haksız tekelci bir yapısı olduğu için, belli gruplara karşı bir ambargo uyguladığı, o ambargodan netice aldığı malum.

Sonra, belli olaylarda haksız rekabet yaratmış olmasına rağmen bundan mağdur olmadığı, hiçbir canının yanmadığı. Örneğin, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının promosyon yasağına rağmen, hâlâ promosyon yasağı sürüyorsa, hâlâ küçük esnafın büyük mağduriyetine neden olan taksitli satışlar yapılabilir ve denetim konusunda herhangi bir güç ortaya çıkamıyorsa; bütün bunları bugün medyada varolan yoğunlaşmanın sonucu olarak görmek mümkün.

Konunun aksini söyleyen arkadaşlarımız olabilir, o zaman onların bazı olup biten olayları anlatması gerekir. Bu dediğim gibi, Star Gazetesi bugün 600 bin gazete satıyorsa, 600 bin tanesini de zararına satıyor; çünkü Star'ın bütün yayınların satıldığı alanda satma şansı yok. Yeni pazar yaratması gerekti, yeni pazar farklı ekonomik kurallarla yaratıldı onu koruması gerekiyor. Star'ın elinde televizyon olduğu için bu konuda destek olabiliyor, direniyor.

Şikayet var mı? Kimsenin haddine değil, eğer şikayet edecek olursa onun cezalandırılması ihtimali vardır. Gazetelerin bağımsızlığı konusu gündeme gelirse, tek bağımsız gazete üzülmek söyleyeyim ki; 40 küsur bin satan Cumhuriyet Gazetesi oluyor. Tabii bizim gazetemiz var, ama ben onu burada konuşmak istemem. Onun dışındaki gazeteler iç içe girmiş, yedi-sekiz grubun elinde. Yedi-sekiz grup olması rekabet unsurunu yaratmış şekline sokulmuş görünse de, aslı öyle değil; çünkü son noktada bir birlik var.

Bir defa daha söyleyeyim; Zaman Gazetesi, Birleşik Basının ortağı, yani Sabah Grubunun müttefiki; Türkiye Gazetesi, Doğan Grubunun ortağı orada beraberlik var; Çukurova Grubu yine belli ölçüde başka farklı işlerle Doğan Grubuyla beraber olduğu için sıkıntısı yok. Ama, Türkiye'nin genelinde bildiğiniz gibi bu gruplar mevcut. Bu gruplar çok kere yayında da benzerlik taşıyorlar, teknolojide de benzerlik taşıyorlar. Biri farklı bir alana girerse diğeri de çok rahat girebiliyor, son zamanlarda yurtdışı ilişkileri başladı. Biri yurtdışı ilişkisi kurarsa, bir diğeri de ilişki kuruyor ve Türkiye'deki medyada insanlar umut halinde yeni arayışlara yöneliyorlar.

Örneğin, NTV Haber Kanalı tutuluyor, NTV Haber Kanalı şimdi yazılı medyaya girmek için mecmualar çıkartmaya başlayınca, onlarda bu gruplarla beraber belli ittifakları oluşturuyorlar.

Böyle bir ortamda insanlar bilgilendikleri ölçüde fikir beyan edeceklerdir. Benim Gazete Sahipleri Birliği Başkanı olmamdan ötürü, bu olaylar hakkında çok fazla söz etmem doğru olmaz, Gazete Sahipleri Birliği Başkanı olmamın da nedeni; onların arasındaki mutabakatın sağlanmasına yönelik.

Ama, gerçeği şöyle ortaya koyacak olursak: Klasik manadaki gazetecilik artık gerilerde kaldı. Gazetecinin patron olması dönemi tükendi, bütün dünyada bu da yaşanıyor. Gazetecilik bir sermaye birikimine ihtiyaç gösteriyor, bütün dünyada da böyle. Bütün dünyada belli tekellerin elinde medya kuruluşları, bizde de öyle bir yapı oluştu. Böyle olunca insanlar doğruları öğrenmekte zorlanıyorlar,

bizde de öyle, yani bir nevi dünya benim anlayışım, bir sağır diyaloğu halinde.

Amerika'daki CNN Televizyonu Yozgat'ta röportaj yaptım diye veriyorsa, Türkiye'nin haberi oluyor, gündeme sokuyorsa gündemde yer alıyor, gündemden çıkartıyorsa gündemden çıkartıyor.

Körfez Savaşı, Iraklı askerlerle, müttefik kuvvetlerin savaşından çok, CNN Televizyonunun gösterimiyle devam ediyor. Yani, her şey çok farklı oldu. Herhangi bir görevli kamuoyunda görünmek istiyorsa mutlaka medya grupları ile işbirliği yapıyor, kendi pazarını çok sağlıklı yapıyor. Hükümetler kendi başarılarını bu gruplarla çok rahat tanzim edebiliyorlar ve bunun sonucunda tabiatıyla karşılıklı etkileşim doğuyor.

Tam manasıyla yumak olmuş bir yapıda, birtakım kişiler bunların yanlış olduğunu söylemeye devam ediyor. Söylemekle fazla bir sonuç elde ettikleri yok. Ama, insanların görmesinde yarar oluyor. Birtakım küçük gruplar Avrupa'da ve ülkemizde bunları dile getiriyor, insanlar onlara ilgi gösteriyor veya göstermiyor, ama bu yapılar yine bildikleri yerde, bildikleri yolda ilerliyorlar. Hemen hemen her alanda varlar, yani medyanın her alanında varlar, medyanın dışındaki alanda var oldukları yerlerde de haksız rekabetin doğmasına neden oluyorlar.

Şimdi karamsar bir yapı ortaya koymuş oluyorum, onun farkındayım, ama gerçek böyle. Bu gerçek sadece bize yönelik değil, küçük istisnalarla kapitalist Avrupa'da ve Amerika'da da var. Oradan bizim farkımız, orada belli hukukî düzenlemeler var, o hukukî düzenlemeler sayesinde zaman zamanda olsa birtakım kısıtlamalar geliyor. Umudum Avrupa Topluluğunda yine, Roma Anlaşmasının 85 ve 86 ncı maddeleri malûm Rekabet Kurumları konusu, orada ayrıca medya konusunda birtakım alınmış kararlar var. Burada cirolar önemli, birtakım rakamlar geçilirse önlem almak gerekiyor, bizde bu konuda çok açıkça oyunlar oynanıyor. Yani, dağıtımdaki egemenliği ortadan kaldırmak için bir grup kendi gazetesini, kendi kanallarıyla değil, başka bir gruba dağıtıp çözdüğü zaman, sorununu çözmüş oluyor.

Ulusal hukukun bu konuda birtakım kararlar alması lâzım, ama biz daha henüz ifade özgürlüğü konusunda mesafe alamadığımız için, yani özgürlüklerin temel noktasında bir mutabakat yaratamadığımız için, rekabet konusunda karar almamız ve bu tekelleşmeyi belli bir yerde sınırlandırmamız şu an benim için çok mümkün görülüyor.

Sayın Başkan ve sizler daha iyi bilirsiniz. Bildiğimiz kadarıyla Cine-5'in başvurusu olmuş vakti zamanında, ilan yayınlanmıyor, diye. Bilebildiğim kadarıyla Universal kuruluşun başvurusu var, onun dışında belki bir veya iki başvuru daha alınır. Ama ben, sizler namına dua edeyim ki, size başvuru olmasın; çünkü başvuru olursa karar almakta zorlanabilirsiniz. Çünkü, Türkiye'deki bütün ortam medyadaki tekelleşmeye yeşil ışık yakıyor. Yani, Bakanlarımız erken saatlerde televizyonlarda görünmek için heyecanla koşabiliyorlar. Efendime söyleyeyim, Başbakanımız bazı televizyonları kutluyor, diyor ki; "Siz bu haberi iyi verdiniz, sizden daha iyi veren olmadı" diyor. Cumhurbaşkanlarımız seyahatlerine bazı özel gazetecileri alıp götürüyorlar ve onlara bazı özel bilgiler sunuyorlar.

Tepeden aşağı doğru bir yoğunlaşma hareketi içinde, tabandaki insanın bilgilenmesini beklemek, deprem bölgesinde olanı veya biteni oradaki bir genç kızın isyanı ile duyacaksınız, onu da anarşist diye polis yakalayıp götürüyor zaten bir sıkıntı olmuyor. Ama, bunun ötesinde tabii Türkiye'deki demokrasinin tartışılır hale dönüşmesine yol açılıyor.

Benim bu konudaki tek umudum; Avrupa'da tam tersi oluyor, yerel gazetelerin giderek güçlenmesi, şehir gazetelerinin olması, öylece olayın demokratik koşullar bakımından güçlenmesi, o yöntemle halkın bilgilenmesinin sağlanması, ama nedense bu konuda yerel güçler çok hareketsiz oldukları için şimdi büyük kuruluşlar gelip yerel gazete çıkartmaya veya gazetelerine yerel ilaveler koymaya başladılar. Avrupa'da ise bunun tersi oldu; yerel gazeteleri büyük kuruluşlar satın almaya başladı.

Yani, öyle bir oluşum geliyor ki, bunun sonu ne olur? O zaman kişi olarak kendi kendime soruyorum; herhalde yakın bir tarihte medya olgusu kimlik kaybedecek ve yok olacaktır. Zaten şimdi tanım olarak değişti, yani ben mesleğe başladığım zaman gazeteciydim, şimdi medya mensubu oldum, yakında iletişimci diyecekler. Olay, iletişim noktasına geldiği zaman bu sıkıntılar ortadan kalkacak. Yani, internet erişim hatlarından insanlar web siteleriyle bilgilenmeye, alışveriş yapmaya, fikirlerini açıklamaya, interaktif yöntemle tartışmaya yöneldikleri zaman, insanlar doğrulara daha çok yaklaşabilir ve birden fazla kaynaktan bilgi edinirlerse, tekelleşmenin ağırlıklı olduğu ortamlardaki eziklikten kurtulmuş olurlar.

Onun dışında bugünkü dünyada gelişen tekel anlayışını, medyanın üzerinden kaldırmanın mümkün olduğuna inanmıyorum. Hemen hemen her sabah bir grup, bir grubu satın alıyor. Alan grup sadece finans gücüyle orada olmuyor,

dünya anlayışını da oraya empoze ediyor. Yani, bizim eskiden güzel sloganlarımız vardı, “önce insan” filan gibi, önce insan değil, önce kazanç deniliyor, o kazancı elde etmek için her koşul meşru görülüyor ve bu da başarıyla sürdürülüyor. Çünkü insanları yönlendirmek sanıldığı kadar çok zor değil, bizim gibi geri kalmış toplumlarda bu çok daha kolay. Bir spor müsabakasında bir heyecan yaratmakla, bir olayı ortaya atmakla insanları tatmin edebiliyorsunuz, inandırabiliyorsunuz, yönlendirebiliyorsunuz.

Her zaman için medyanın bu gücünü değerlendirmek isteyenler, birer köşe başı tutmak için bir yerlerde varolurlar ama, o varlıklarının bu büyük yoğunlaşma karşısında bir anlam taşımadığını görerek, onlarda birer ikişer terk etmeye başladılar.

İsim vermeyeyim, birtakım küçük yerel televizyonlar kuruldu, onlar izlenmez hale dönüştü. İzlenmez hale gelince ekonomik olarak bir fonksiyon yaratmaz oldular, aktör güçleri kalmadı, bunun sonucunda onlar ya el değiştiriyor, ya satılıyor.

Kanal 6’yı görüyorsunuz her gün ortalıkta, ne olacağı tartışılıyor, onu birileri alacak kimse endişe etmesin. Alacakta yine büyük gruplardır, onların yedi-sekiz gazetesi olduğu gibi birkaç tane de televizyonu olması kimseyi rahatsız etmiyor Türkiye’de, yasalarda buna izin veriyor, bizde görüyoruz. Bu durumda tek umut dediğim gibi, yeni teknolojiler sayesinde ister cep telefonundan, ister masanızdaki bilgisayarınızdan, haber almayı, iletişimi sağlamayı başka kanallarla yapma olanağı doğunca zannediyorum insanlar doğruları öğrenecek, ama bu arada birçok özelliklerinde yok olduğunu fark edecek. Ona ihtiyaç duyar mı, duymaz mı bilmiyorum ama, tabii benim gibi 50 yıl kâğıdın kokusundan zevk alan ve bu saatten sonra da yapacağı başka bir iş olmayan, insanlar için çok zor şimdi sonuç biraz ölümü bekleyiş gibi bir olay, ama insanlar tabii zaman zaman da olsa öleceğini düşünüyor. Ben, Köroğlu’nun lafıyla “Silah çıktı, mertlik bozuldu” dünyada da küreselleşme anlayışı varoldukça, her alanda olduğu gibi medyada da yoğunlaşma olacaktır. Türkiye’deki gelişmeleri olabildiğince içimize sindirmeye mecburuz. İnşallah daha kısa zamanda, daha büyük güç oluşturmalarını önleyecek yasalara sahip oluruz. Olamazsak da çok önemli değil, çünkü biz azıyla kanaat eden bir milletiz, çok şeyi yeterli buluyoruz, çabuk kendimizi avutabiliyoruz. Güzel sözlerimiz var, tevekkül Allahtan diyoruz, o cümleden ben, medyadaki yoğunlaşmadan endişe etmeyin, ben endişe ediyorum, ama siz endişe etmeyin. Bu dünya böyle geldi ve böyle gidecek ve her şey daha iyi olacak. Allah sizi, bizi, bu yoğunlaşmanın gazabından korusun diyeceğim. Hepinize saygılar sunarım.

Oturum Başkanı - Sayın Demirkent'e çok teşekkür ediyoruz. Ben her cümlenin sonunda, 50 yıllık bir meslek birikiminin terinin tuzunu hissettim neredeyse, yani hepimiz biliyoruz. Bende işe başladığımdan beri diğer bazı arkadaşlarımla birlikte konusu medya, telekomünikasyon, elektrik, elektronik ve kağıt sektörleri içeren iki nolu dairede basının içine girmişiz ve medyanın dışındaki; elektrik, elektronik, telekomünikasyon ve kağıt sektörüyle çok daha fazla ilgilenemeyen bir daire durumuna geldik.

Zannediyorum 10 dakikalık çay molasından sonraki soru-cevap kısmında sorulan sorular, bir saat boyunca Sayın Demirkent'in anlattığı konulara çok daha farklı açılımlar getirecek, 10 dakika sonra buluşmak üzere.

SORU VE CEVAP BÖLÜMÜ

Oturum Başkanı - Zannediyorum konu basın olması nedeniyle sorularda oldukça fazla gelecek ve tahminim o ki, kendi düşüncem tabii ki bu, basınla ilgili bir konu saatlerce konuşulabilir, farklı yönere çekilebilir. Sizden istirhamım, çokta farklı yönere çekmeden soracağınız soruları Sayın Demirkent'e yönetmek olacak ve saat 18:00 gibi bu bölümü bitirmemizin uygun olacağını düşünüyorum. Ancak, soruların niteliğine göre zamanda aşılabılır.

Barış EKDİ - Rekabet Kurumu Uzman Yardımcısı. Öncelikle çok teşekkür ediyorum değerli sunumunuz için.

Anladığım kadarıyla sizin açınızdan önemli bir yaraya parmak basılmış oldu burada da, çünkü basın dediniz ve meslekte geçen yıllarınızdan sonraki değişimi vurguladınız.

Benim sorum, sizin sunumunuzda özellikle üstünde durduğunuz bir konuyla ilgili; dağıtım, medyadaki dağıtımla ilgili. Birkaç art arda soru gelecek bu konuyla ilgili, şöyle ki: Biz biliyoruz, basın kanununun ek 7 nci maddesi uyarınca herhangi bir dağıtım şirketi kanundaki mevzuata uygun olan herhangi bir yayın dağıtmaktan kaçınmaz. Emsal yayınlarla beraber dağıtmak zorundadır. Şimdi ben, bir gazete ve dergi çıkartmaya kalksam; BİRYAY, Birleşik Dağıtım ve YAYSAT vasıtasıyla, herhangi birine gidip bunu dağıtmam mümkün olamayacak mı? Çünkü bunun olamayabileceğini veya anlaşmam gerektiğini söylemişsiniz.

İkinci olarak böyle bir tekelin varlığından söz ettiniz, ama eğer böyle bir konuda rahatsızlık olduğunu belirttiniz. Böyle bir şey söz konusuysa, mesela bu bahsettiğiniz gruplar haricinde birkaç tane gazete biraraya gelerek kendileri bir dağıtım şirketi kurup, o dağıtım şirketi vasıtasıyla yayınlarını dağıtamazlar mı, bunları bayilerine ulaştıramazlar mı? Çünkü, Star'ın olayında gördük, bir tek grup, güçlü olan bir grup, dağıtım şirketi kurdular ve çeşitli yerlere bunları ulaştırmaya başladılar. Burada da yalnız bir şey demiştiniz siz, yani piyasa farklı koşullara göre şekillendi, Star Gazetesi farklı piyasa koşullarına göre bunu yapmak zorunda kalıyor, ben bunu da açmanızı isteyeceğim sizden ve diğer şirketlerin, yani halihazırda BBD, YAYSAT ve diğer dağıtım şirketleriyle çalışan yayıncıların, Star Gazetesini geçip geçmeme konusunda bir niyetleri olabilir mi ya

DEMİRKENT

da rahatsızlarsa bu durumdan niye Star'a geçmiyorlar ya da başka dağıtım şirketi kurmuyorlar? Bunu öğrenmek isteyeceğim.

Birde son olarak, bu piyasanın duayeni olarak sizce rekabete açılması bahsettiğiniz, bu piyasada biraz karamsardınız ama, yani açılması için ne yapılabilir ya da sizin için ideal durum ne olabilir? Çok teşekkür ederim.

Nezh DEMİRKENT - Önce siz bir yayın çıkartacaksanız, kanundaki dağıtmaktan kaçınamaz hükmünün doğru olmadığını bilmeniz lâzım, kaçınabiliyorlar.

İki türlü kaçınabiliyorlar, bir; diyorlar ki, "Bu bizim için ekonomik değil" yani 5 binin altındaki bir yayını biz dağıtmayız diyorlar veyahut dağıtım için bize şu kadar komisyon vereceksiniz diyorlar. O sizin için ekonomik anlam taşıyor veyahut da özellikle Güneydoğuda olan bir sorun var biliyorsunuz, bazı yayınları bilerek, birazcıkta ülkenin hassasiyetini göz önüne alarak dağıtmıyorlar. Yani, Yeni Gündem Gazetesini, Güneydoğuda dağıtmak istemiyorlar.

Sorun BİRYAY'dan kaynaklanmıyor, sorun BİRYAY'da toparlanıyor. Şimdi, dağıtım şirketlerinin ulaştığı bayiler var, bunlar çeşit çeşit; kimisi gazete büfesi, kimisi havaalanındaki yerler, kimisi bakkal dükkanları, kimisi otel dükkanları vesaire.

Şimdi oradaki satıcılara söylenen laf şu:"Bizim dışımızda bir yerden yayın alırsanız biz size yayın vermeyiz" diyorlar. Yani, siz koltuğunuzun altına belli mecmuayı alıp, teorik olarak Ankara'da belli yerlere ulaştırmanız mümkün. Gittiğiniz zaman oradaki insanlar "ağabey biz bunu dağıtamayız, bize YAYSAT'tan veya Birleşik Basın Dağıtımdan gelsin" diyorlar. O zaman siz pazara çıkamıyorsunuz. Bu konuda çok gözü kara olanlar, ki Star bunu bir noktada denedi. Alttan satıyorlar, yani saklayarak satıyorlar ve buradaki temel felsefeleri şu: "Nasıl Arçeliğin kendi bayisi varsa, nasıl Bosh'un kendi bayii varsa, bunlarda bizim bayimizdir, onlarda kendi bayilik teşkilatlarını kursunlar" diye savunuyorlar ve biliyorsunuz zaten o bayilerle bir anlaşmaları var; depozito para alıyorlar onlardan, haftalık ödeme istiyorlar, iade oranlarını saklıyorlar. Onlara başka mecmua veya gazetenin satışını otomatikman iki kuruluş önlemiş oluyor. Ama oradaki BİRYAY'ın önemi, tahsilatı yapan şirket olarak da, o parayı isteyen grup olarak onlara katılıyor.

Şimdi küçük kuruluşlar bir araya gelip dağıtım şirketleri kuramazlar mı, kurarlar. O heyecanı duyup, o arzuyu ısrar etmeleri lâzım. Bu olsa olsa, özellikle Almanya'da falan öyle, yerel güçler oluşturabilirler. Yani, Ankara çapında bir

dağıtım şirketi kurabilirler, Ankara’da dağıtımı ele geçirebilirler ve yeni bir bayii teşkilatı oluşturabilirler.

Bunu Türkiye genelinde yapmak çok zor, şunun için: Ankara’da çıkan bir gazeteyi Çorum’a yollayacaksınız, Çorumdaki bilmem kaç bayie dağıtacaksınız, oradan da Sungurlu İlçesine yollayacaksınız, orada da dağıtacaksınız ve paranızı toplayacaksınız. Orada olay pek öyle dönmüyor maalesef, bir temel yanlışlık var orada, bunu kitap şirketleri yapıyor ve çok sıkıntı çekiyorlar. Sungurlu’daki bayii paranızı ödemiyor, nasıl olsa ben buradan çok para kazanmadım, diyor ve paranızı ödemiyor. Ödemeyince Çorum’daki bayii peşine düşmüyor, düşmeyince de sıkıntı doğuyor ve o dağıtım kuruluşları çöküyor. Kitaplarda böyle, kitap dağıtımda çok para kaybeden gruplar oluştu. Hâlâ en kötü dağıtım şekli kitap dağıtımdır.

Star’a gelince, Star şu anda çok büyük para harcıyor. Yani, Star özel arabalar kaldırıyor, özel bayiler tuttu, onlara aylık bir ücret ödüyor, ayrıca gazete satmaktan dolayı da para ödüyor. Yani, Star gazetesinin sattığı her gazete aslında zararına, ama başka yerden ekonomik güç yarattığı için bunu karşılayabiliyor. O zamanda ister istemez mevcut pazarın dışında bir pazar yaratıyor, orada da bir sıkıntısı var. Siz, Star’ı bulduğunuz yerde başka yayın bulamıyorsunuz, başka yayınlar aldığınız yerde de Star bulamıyorsunuz. Eğer Star başka yayınların satıldığı yerde de satılmış olsa, tirajı muhtemelen daha fazla olur. Ama gidiyorsunuz Star’ı buradan alıyorsunuz, diğer gazeteleri 10 metre, 50 metre ya da daha yakın yerlerde başka bayiden almak zorunda kalıyorsunuz. Star’da bunu mecburen yapıyor; çünkü esas bayii satmıyor. Bunu kırabilmek için onlar bir ara müvezzi teşkilatı kurmaya kalktılar, sokaklarda, köşe başlarında para vererek satmaya kalktılar, o da bir sıkıntı yarattı.

Ama aslında zaten, vatandaşın Türkiye’de değil bütün dünyada gazete alma eğilimi giderek azalıyor. Bunun bir tek çözümü var, o da abone. Bugün Amerika’da, Japonya’da, hatta Almanya’da, Fransa’da bile gazetelerin belli miktarda abone okuru var. Özellikle bu mecmualarda çok yoğun, abone olduğunuz zaman size günlük veya haftalık yayınıınızı göndermek kolay. Bizde sıkıntı var, insanlar abone olmak eğilimi içinde değiller. Biz gazete olarak aboneyle çok yoğun çalıştığımız için, yani biz günlük pazarda 3 bin gazete satıyorsak, 23 bin gazeteyi abone yoluyla satıyoruz.

Abone, abone yenilemekte tembel, abone peşin para verirken düşünüyor, “bu buna değer mi, değmez mi” diye, fiyat artışlarının trendine bakmıyor, ne menfaatim var diyor. Abone olma alışkanlığı yok, ama bu bütün dünyada yüksek miktarda teşvik ediliyor. Özellikle yabancı mecmualara bakarsanız hepsinin içinde

DEMİRKENT

abone kuponu vardır. Mecmua geç gelir, erken gelir, ama abone olurlar. Türkiye’de abone olgusu yok.

Türkiye ile Zaman Gazetesi burada büyük mesafe katettiler. Onlar aylık abone yapıyorlar, bu teşkilatın dışında kendi satışlarını sağlıyorlar. Yani, bugün onların 300 binlik, 200 binlik tirajlarının yüzde 85’i, belki daha fazlası abone koşuluyla dağıtılıyor, o abonede bizim bildiğimiz klasik aboneden farklı. Yani, bir adam geliyor, 100 tane gazeteyi alıyor, 100 yerden parasını alıyor ve ana şirkete veriyor veyahut da dağıtım şirketine veriyor. Onunda sıkıntısı, onu oraya ulaştırmak.

Yine söyleyeyim, Ankara’ya gazeteyi getirmek kolay, Çubuğa götürmek için ayrı vasıta, ayrı araca ihtiyacınız var, o da pahalı oluyor ve sizi kurtarmıyor. Tıkanıklık orada.

Eğer bir gün, yerel medya güçlenir, kendi yayını kendi dağıtırsa, o zaman yerel dağıtım şirketleri oluşursa, onlar o zaman büyük dağıtım şirketlerini tehdit edebilirler. Ama Türkiye’de böyle bir girişim yok, sıkıntı orada.

Murat ÖZEYRANOĞLU - Rekabet Kurumu. Sayın Demirkent, rekabet kuralları anlayışında öyle ürünler vardır ki veya mal ve hizmetler, bunların doğrudan rekabete açılmasının bazı sakıncaları vardır ve bunlar doğrudan rekabete açılmazlar. İlaç veyahut da ekmek bazı ülkelerde bu mallar arasındadır. Sizin tüm birikimleriniz ışığında, acaba basının...

Nezh DEMİRKENT - ... olması lâzım, bütün dünyada ve özellikle Avrupa Topluluğunda tam rekabet var ve o rekabet ortamında her şey oluyor ve o rekabetin kuralları var, Türkiye’de kuralsızlık var, tek sıkıntı o. Rekabete açılmasında hiçbir mahzur yok.

Benzeri olan küreselleşme ve tekelleşme var. Yani, dağıtım kanallarını örtmek noktasında bir şey yok. Fransa’da MNPP diye bütün yayın kuruluşlarının oluşturduğu bir dağıtım teşkilatı vardır, oraya ne verirsiniz gider. Örnek olarak söyleyeyim; ben, dün oraya 3 bin tane Türkiye’de basılan bir mecmuayı Fransa’ya yolladım, onlar dağıtacaklar. Onlar dağıtmamazlık gibi bir şey yapamazlar, bizdeki kuralsızlık keyfiyetten geliyor. Yani, ben bunu dağıtmıyorum, dediği zaman yapacak bir şey yok.

Çok özel konulara girmek istemiyorum ama, Akşam Gazetesinin kendisi kamyonlara yüklenip dağıtım kanallarına ulaştırılması anında durduruldu. Keyfi

bir karardı. Yani, kalkıp da “sen burada satamazsın, ben senin malını satmam”başka, bir yerde satamazsın lafı var, dışarıda böyle bir olanak yok, daha doğrusu böyle bir düşünce dahi yok.

- Ben bir soru sormak istiyorum. Son kitabınızın arkasında “Salı Yazılarını” topladığımız kitabınızda, “Salı Yazıları” bir dönemin olaylarını anlatıyor, mesleğimizin içinde bulunduğu kaosu anlatmak için başka bir yöntem bulamadım, diyorsunuz.

Ben bundan şunu anlıyorum: Medyada etik olarak bir kaos yaşanıyor en başta, acaba etik olarak kaosa girmiş medyayı değişik yasalarla, örneğin ekonomik olan rekabet yasasıyla veya medyanın etiğine yönelik olan basın yasası yada RTÜK’ün kuruluş yasası gibi yasalarla düzenlemek, ne derece başarılı olabilir? Her ne kadar siz Allaha havale etmiş olsanız da bu olayı, en azından somut çözüm önerilerinde bulunabilir misiniz?

Nezih DEMİRKENT - Tabii benim Allaha havale etmem, ben her işimi önce Allaha havale ediyorum da, onun için.

Şimdi bir kaosun olduğunu kabul edelim önce, benim arkadaşlarım bir tarihlerin ünlü bir gazetecisini “ihale takipçisi” diye ilan ettiler, o günden bugüne adam “ihale takipçisi” sıfatıyla dolaşiyor.

Öte yandan da ben diyorum ki, gazetelerin tepe kadrolarında bulunan kişilerin yüzde 80’i ihale takipçiliği yapıyor, herkeste bunu biliyor. Şimdi bile bile insan böyle bir ortamda yaşıyorsa o bir kaostur, başka bir şey değildir.

Çözümü; etik tartışması, etik tartışması var. Şunu söyleyeyim: Hemen hemen her hafta Türkiye’de, medyada etik tartışması yapılıyor. Ama işin kötü tarafı, medyada etik tartışması yapanlar ve ahlâk anlayışını savunanlar, kendi gazetelerinde cevap ve düzeltme hakkına bile saygı göstermiyorlar.

Yani şimdi, kalkıp birisini eleştiriyorsunuz hakkınız, suçluyorsunuz, adamda olayın böyle olmadığını söylüyor. Onu yansıtmak, cevap ve düzeltme hakkına olanak tanımak bizim en doğal hakkımız, yani vatandaşın en doğal hakkı.

Birinci sayfadan manşet verilen bir haber, son sayfalarda bir tek sütuna konuyorsa başarıdır. Yani, çok önemli bir mesafe katetmişizdir, onu büyük bir dostlukla çözmüşsünüzdür.

Benim gazetecilik yaptığım yılları hatırlayanlar, o tarihlerde biz cevap ve düzeltme hakkını kullanmak zorunda olduğumuz inancı içinde kelimelerle oynama şansına sahip olmadığımız için, harflerle oynayarak aynı yerde yayınlardık. Çünkü kanun diyor ki; “aynı yerde, aynı sütunda, aynı şekilde verilecektir”.

Şimdi yasa koyucu cevap ve düzeltme hakkına, aynı sayfada, aynı sütunda, aynı puntolarla kullanacaksınız, diyor. Bende kullanmam diyorum, cezası dava açılacak, davanın sonunda gün başına 5 bin lira ağır para cezası, böyle bir komik para cezası. Öderim ben o parayı diyor, bir müddet sonra o parayı takip eden olmuyor, kimsede kullanmıyor.

Siz, hakkınızda yazılan bir haberi düzeltme şansınız olmadığı zaman, o dünyada etik tartışması yapmanın bir anlamı yok ki. Yani, etik olayı karşılıklı birbirimize saygı duyarak, sevgi duyarak bir ortamda yaşamaksa, orada ciddi bir sıkıntı var, bu neden kaynaklanıyor? Bu, maalesef ve maalesef Türk mediasındaki bazı insanların ülkeyi yönlendirme, ekonomiyi yönlendirme arzu ve heyecanından kaynaklanıyor.

Türk medyası birinci kuvvet mi, dördüncü kuvvet mi? Bilmiyorum, ama herhalde birbuçuk, bir değilse de, birbuçuk.

Yani, herhangi bir adamı lanse etmek, herhangi bir adamı yok etmek, herhangi bir adam hakkında bir şey söylemek, sonradan onun olmadığını, yanlış olduğunu da itiraf etmemek olursa, o dünyada bir etik tartışması yapılabilir mi?

İki; Türk mediasında belli gruplar sürekli özeleştiri yapıyorlar. Ama, özeleştiri yaptıktan sonra bir sonuç noktasında buluşma olanağı doğmuyor.

Bakın ben bir şey söyleyeyim, burada bulunan bazı kişiler belki hatırlarlar; Mehmet Eymür efendi, Türkiye’de bazı kişilerin MİT mensubu olduğunu yazdı veyahut söyledi. MİT mensubu kimdir, diye arandığı zaman “siyah” kod adlı falandır, dendi. Bu konu çok konuşulsun istemiyorum, ama net söyleyeyim. Bana sordular, benim cemiyet dedi ki, “kimse bunu açıklasın” dedi, MİT bunu açıklar mı, MİT; şunlar, şunlar benim mensubum, der mi, demez.

Bana sordular, ben bu konularda konuştuğum için, başkaları var, dedim. Bu sefer onlar götürdüler iki tane adamın üzerine koydular, Nezih Demirkent bunlar diyor, dediler. Ben bunları demedim, dedim. Basın Senatosunda isim verdim, burada da söyleyeyim; Diyarbakır’da Aziz Korkmaz denilen bir

adamı kim öldürdü bana söyleyin, cebinden MİT mensubu olduğuna dair belge çıktı mı, çıkmadı mı? Diye sordum, hiçbir gazete yazmadı.

Şimdi böyle bir durumda biz etik tartışması yapıyorsak, sabaha kadar yaparız. Affederseniz, bilmem ne evlerinin sahipleri etik tartışması yapıyor. Bizim etik tartışması yapmamızın bir yararı yok, herkes kendi fotoğrafına baksın. Getirin ben size söyleyeyim, hangi gazetede, hangi haberin maksatlı olduğunu, hangi haberin maniple edildiğini, neden böyle yapıldığını ortaya koymak çok zor değil. Bunları zaman zaman yazarak mahallenin delisi olmaya veya yaşlı adamı olmaya kalkıştığım içinde yanlış yaptığımı biliyorum, ama birisi söylesin diye söylüyorum ve onun için çaresizlik sonucunda diyorum ki; “Bunları yazmaktan, gelecek kuşaklara aktarmaktan başka yapacağım bir şey kalmadı” diyorum. Çünkü, toplum etkileşim içinde değil.

Fransa’da gazetenin işvereni değişirse, orada çalışanların toplu hareketi oluyor; olumlu veya olumsuz. Diyorlar ki, “bu adam sağcı, fikren gazetenin yapısını değiştirecek, biz bu gazetede çalışmayız” diyorlar ve sendikada onlara destek veriyor.

Şimdi Türkiye’de çalışanların sendikası yok, var da yok, üye değiller. İşveren değişiyor, düne kadar beraber oldukları ve arkadaş oldukları işvereni kötülüyorlar, yeni gelen sermaye sahibine sarılıyorlar, maaşlarını arttırmaya bakıyorlar. Biliyorsunuz mu bilmiyorum, Korkmaz Yiğit geldi ve maaşlara yüzde yüz zam yapıldı, işçiler alkışladılar. Aydın Doğan, Milliyet’i geri aldı, Milliyet mensupları Aydın Doğan’ı omuzladılar.

Bunlar hep, bu etik tartışması yapılan toplumun gözü önünde oluyor. Bunları birilerinin söylemesi lâzım diye ben söylüyorum, söylemeye de devam edeceğim galiba.

Çiğdem TOKER - Hürriyet Gazetesi. Efendim, Avrupa’da ve Amerika’da medya sahipliği açısından bakıldığında oralarda devlet ihalelerine veya özelleştirme ihalelerine girilmesi konusunda yasal sınırlar var mıdır, bizim aydınlatır mısınız?

Yani, bir “La Monde” Gazetesinin sahibi mesela Paris’in elektriğini dağıtmaya talip olabilir mi?

Nezih DEMİRKENT - Şimdi bildiğin bir soruyu bana söyletmem istiyorsan söyleyeyim.

Çiğdem TOKER - Gerçekten bilmiyorum.

Nezih DEMİRKENT - Hayır, “La Monde” Gazetesinin sahibi, vakıf ve Avrupa’da da, Amerika’da da önemli olan patronlar değil, editörler. Yani, gazetelerin genel yayın müdürleri, gazetelerin yazı işleri müdürleri.

Yani, “Daily Telegraph” gazetesinin sahibi Güney Afrika’da bir maden yatağına sahip insan. Ama, “Daily Telegraph” kazancını İngiliz halkını istismar etmekle kazandığı için, Afrika’daki madenle uğraşmıyor. Buna mukabile, “Daily Telegraph” gazetesinin sahibi Afrika’da devletiyle alışveriş yapıyor, altın çıkartıyor, satıyor, devlet ihalesine giriyor, girmiyor. Yani, sahiplik konusunda dünyada olabildiğince farklı olaylar var, ama orada gazetelerin yayın kadroları, yazı işleri gruplarının “editoryal bağımsızlık” diye telaffuz ettiğimiz, yayına sahip çıkmak, habere sahip çıkmak konusunda oluşmuş bir kadro var.

Bizde maalesef benim demin de söylediğim, genel yayın müdürü arkadaşlarım, yazı işleri müdürü arkadaşım, yaratıcı ve gazeteci olarak bir olayı büyüttükleri gibi, sık sık da yukarıdan gelen talimatları uygulamak zorunda kalıyorlar.

Yani bir gazetenin birinci sayfasına, bilmem ne promosyon anonsunu bir sayfa verip de, ertesi gün ben promosyona karşıyım deyip, o gazetelerin künyesine adını yazıyorsan, o zaman bir yanlışlık var.

Birisi diyebilmeli ki, “bizim gazete bunu yapmaz, bizim gazetenin birinci sayfasında promosyon anonsu çıkmaz.” Üçüncü sayfada yaparsınız, televizyonda yaparsınız veyahut da “benim haber kaynaklarımdan bu kadar kullanmanıza izin vermem.” O yazı işleri müdürünü arıyoruz, o yazı işleri müdürlerini çıkartamadığımız zaman patronları önemsemeye devam ederiz.

Demin de söyledim, şimdi de söyleyeyim, bugün veyahut yarın Brezilya’da “Gazete Sahipleri Toplantısı” var; kimsenin umurunda değil, gazete sahipleri gelirler, muhabbet ederler ve giderler, onlar alacakları paralara bakarlar. Ama, gazeteye ruh veren, mecmuayı çıkartan, oradaki yazı işlerindeki insanlar. Onların güçlü olabilmesi lâzım, onların bir şeylere hayır diyebilmeleri lâzım.

Yine söyleyeyim, Milliyet Gazetesi, Korkmaz Yiğit’e karşı tavrı aldıysa, bir başka olayda, bir başka gazeteciler bir olaya tepki gösterebilmeliler. İllaki patron insanların işine son vermemeli, bazen de insanlar ayrılabilmeli. Son örneği,

Kahraman Babçum, bunca yıllık başarılı bir spor yazarına olanak tanımadılar, o hemen veda ediyorum dedi ve ayrıldı.

Ama Türkiye’de insanlar veda etmezler, hep olanaklardan yararlanmaya kalkarlarsa o zaman gazete sahiplerini çok önemlersiniz, o gazete sahipleri ister istemez kendi istediklerini yaparlar.

Ben gazete sahibiyim, ama öylesine gazete sahibiyim, usulen.

- Öncelikle iki nolu daire mensubu olarak bende Sayın Demirkent’e çok teşekkür ediyorum.

Benim sormak istediğim soru bu mevcut teknolojik gelişmelerle ilgili; zannedersen, daha doğrusu bir açıklama da yapmam lâzım, Sayın Demirkent konuşmanızda internetten de umutluydunuz, internetin gelmesiyle toplumda haber alma özgürlüğünün artacağı konusunda umutluydunuz. Ancak ben şöyle bir genel bilgi vermek istiyorum: Önümüzdeki döneme ilişkin olarak özellikle kablolu yayıncılığın gelişmesiyle beraber, bilindiği üzere kablolu yayın üzerinden internet servisi dünyada, özellikle de Amerika’da ve Avrupa’da çok gelişmiştir ve genelde kesintisiz olması nedeniyle ve daha hızlı olması sebebiyle kişiler tarafından kablolu yayın üzerinden internete bağlanmak tercih edilir. Bu aynı zamanda farklı hizmetleri de beraberinde alabiliyorsunuz ve internetin sağlanabildiği yollardan biri kablolu yayın, biri de Türkiye’de bugüne kadar meşhur “internet servis provideer” dediğimiz bu Superonline gibi şirketlerdir. Ancak, teknolojinin gelişmesiyle birlikte özellikle alt yapı çalışmalarının hızlanmasıyla birlikte internet servisi hizmetinin sunulmasında da bu kablolu yayın üzerinden internete bağlanma oranı artacaktır.

Şu anda mevcut konumu itibariyle kablolu yayıncılık piyasasına veya kablolu yayına baktığımız zaman ülkemizde kablolu yayının ulaşabildiği yaklaşık 1 milyon 200 bin aboneye bu altyapı hizmetlerini sunan kuruluşlarında genelde basında yer alan, basında çeşitli yazılı ve görsel mecraların sahipleri olan kuruluşlar olduğunu görmekteyiz. Bu nedenle geleceğe yönelik internet üzerinden bilgiye erişimde yine normal mecraların sahipleri üzerinden gerçekleşeceği için, benim kanaatimce basın özgürlüğü açısından yine bir risk mevcut. Geçmiş dönemlerde bir gazetede okuduğum üzere, bu internet hizmetlerinin sunulmasıyla ilgili yine bu büyük mecra kuruluşlarından birisinin “huzura sörf “ gibi bir internet sitesinin olduğunu duymuştum ve bu internet servisi sağlayıcısının belli sitelere girilmesini engellediğini öğrenmiştim.

DEMİR KENT

Şimdi mevcut, Türkiye'deki basındaki yoğunlaşma çerçevesinde ve aynı yoğunlaşmayı gerçekleştiren kişilerin umudumuz olan interneti de ele geçirmiş olmaları durumunda geleceğe yönelik acaba bakış açınız değişir mi? Bu birinci sorum.

İkincisi de, Amerika'da özellikle şu anda popüler olan bir tartışma var, bunun ismi "internet..." dedikleri, internetinde bir düzenleyici organ tarafından düzenlenmesi.

Ülkemiz koşulları bu yoğunlaşma oranları ve biraz önce söylediğiniz bu "defakto" koşullar göz önünde bulundurulduğunda, acaba sizce ülkemiz içinde internet üzerine böyle bir düzenleyici organ kurulmasının faydası ülkemize basın özgürlüğü açısından ve ifade özgürlüğü ve haber alma özgürlüğü açısından faydası olur mu? Teşekkür ederim.

Nezih DEMİR KENT - Şimdi ben umudumu korumaya devam edeceğim. Ortadaki tehlike tabii, medya tekellerinin erişim hatlarında da tekelleri yapıyı oluşturabilmeleri.

Bu kaborda olabilir, belki bir noktada internet erişiminde de olabilir, ama sürekli onların büyüyeceklerini varsaymak bir olaya tek gözle bakmak olur. Şu anda biliyorsunuz bu gruplar birden fazla ve içlerindeki en büyük grup Superonline şu anda, diğerlerin rakamlarına çok inanmayın yani yüksek değil. Onların bu kadar güçsüz olduğu bir dönemde büyük sermaye ve özellikle yabancı sermaye o alana girdiği müddetçe, onların hedefi para kazanmak olduğu için, erişim hatları üzerinde çok oynamak eğilimi doğmaz gibime geliyor; çünkü benim için o erişim hatları karayollarıdır, gişelerden para ödeyip geçen araçlara nasıl iyi muamele yapılıyorsa, orada da o yapılır. Ama, gün gelir bunlardan rahatsız olan gruplar doğarsa, o gruplar küçük gruplar olabilir. Yani, büyük gruplar olmaz. Orada bir çıkar ilişkisi yok; çünkü erişim hatlarında rekabet yapılmıyor, dağıtımda ürünün rekabeti yapılıyor, onu çok önleyebileceklerini zannetmiyorum.

İnternette bir denetim mekanizmasının olmasını, isterseniz ona bir koordinasyon mekanizması diyelim, her alanda, ben hukuk okuduğum için belki de onun için söyleyeyim; hukuk devleti olacaksa, bir hukuk kuralları içinde bu işin olması bakımından orada da bir denetimci değil gözlemci, gözetim altında tutacak bir grubun oluşmasında yarar var. Yani, herkesin çok eleştirdiği, benim o kadar eleştirmedim, Radyo ve Televizyon Üst Kurulundan bir arkadaşı buraya davet edip de, size Türkiye'deki radyo ve televizyon yapısını anlatacak olursa, Türkiye'de nelerin olduğunu ve çok şeyden haberinizin olmadığını öğrenirsiniz.

Eğer öyle bir kurum olmamış olsaydı, bunları tespit etmek, öğrenmek şansı olmazdı.

Basın özgürlüğü tabiatıyla insanların mutluluğuna yönelik bir özgürlük, kişilerin birey olarak katkıları sınırlı, toplumun özelliği, toplum yararına olduğu içinde bir koordinasyon kurulunun olmasından yanayım.

Oturum Başkanı - Son bir soru alacağım.

Hakan BİLİR - Rekabet Kurumu. Bildiğiniz gibi Türkiye’de gazete ve dergilerin birçoğunu büyük şehirlerde ve özellikle üç büyük şehirde satılmakta ve bu üç büyük şehirde de gazete vergilerinin çoğunluğu belediyelerce üçüncü şahıslara ihale yoluyla da, kiralama yoluyla verilen mobo ve kiosklar gerçekleştirilmektedir. Ancak, bu mogo ve kiosların özellikle İzmir ve İstanbul’dakiler toptan olarak ihaleyle BİRYAY tarafından alınmış durumdadır. Basın kanununda dağıtım şirketlerinin mevkuteleri dağıtma zorunluluğu olmasına rağmen, son satış noktalarını, yani bayilerin yayınları satmak gibi bir zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu ihale ya da kira süreleri dolduğu zaman, yeni çıkılan ihaleyi başka bir dağıtım şirketinin, örneğin Star Grubunun aldığı düşünüldüğü bu yerlerin tamamında sadece Star Gazetesinin satılması gibi yada dağıtım şirketinin izin verdiği yayınların satılabilmesi gibi bir durumun olasılığı vardır, hatta böyle bir tehlike bulunmaktadır. Öncelikle bunu değerlendirmenizi talep edeceğim.

İkinci noktada; BİRYAY şirketi üzerinde durmak istiyorum. Bildiğiniz gibi bir dağıtım şirketi kurmak milyonlarca dolar gerektirmekte, bunun yanı sıra çok sayıda personel, teçhizat gibi birçok şey gerektirmektedir. Hatta bir dağıtım şirketinin Türkiye’nin birçok yerine bölge müdürlükleri kurması gerekmektedir. Oysa, BİRYAY dağıtım şirketi, siz sadece tahsilat yaptığımı söylediniz, sadece bir daire katında kurulmuş ve üç-dört personelin çalıştığı bir şirkettir. Bu anlamda BİRYAY şirketinin kuruluş amacı ve yüklendiği fonksiyonlar sizce nedir? Teşekkür ederim.

Nezih DEMİRKENT - Şimdi beni diğerlerinin ihaleye çıkarttığı mobolara Star denilen bir yerde pey sürdüğü oldu. Bir günde alırsa Star onu büyük zarara uğrar; çünkü ertesi gün belediyeler öbür gruba tekrar birer tane mobo koyarlar.

Yani öyle bir yayın olur ki, oradaki belediye reisi mecburen onu koyar. Deddiğiniz doğru, o mobolarda egemenlik gazete satışlarını etkiliyor ve görünmeyen özellikte, dergilerinde alınma şansı olmuyor.

Bu ihalelere zaman zaman talip oluyorsunuz, bazılarını siz alıyorsunuz, aldığınızdan verimlilik elde ederseniz devam ediyorsunuz, etmezseniz bırakıyorsunuz.

Biraraya gelmiş güçlü dağıtım şirketleri zarar etseler de ısrar edebiliyorlar. Diğerleri küçük ferdi girişimler olduğu için pek sağlıklı olmuyor, o tehlike hep var ve varolmaya devam edecek.

İkinci sorunuz; BİRYAY'ın neden kurulduğunu anlatmama pek gerek yok. Rekabet Kurumu mensuplarının onu görmemeleri mümkün değil, iki tane dağıtım şirketi var; iki tane dağıtım şirketinin nakil araçları var, iki tane dağıtım şirketinin büroları var, müfettişleri var, temsilcileri var. İki tane dağıtım şirketi kendilerinin pazarlama faaliyetlerini yapmak için bir üçüncü şirkete ihtiyaç duyuyorlar, o üçüncü şirket parayı topluyor, o üçüncü şirkette tahsilatı yapıyor. Bunun neden olduğunu, yararını, herhalde bu ikisinin bir arada olmasını sağlayan bir olay, daha başka bir nedeni olmaz.

Belki paranın biraz daha büyük gelmesi, birde bazı şeylerde şu var: Antalya'da ne bileyim YAYSAT bayileri başkadır, BİRYAY bayileri başkaydı. Antalya'da havameydanına indiğiniz zaman bir tarafta sadece YAYSAT yayınlarını, öbür tarafta sadece ötekileri buluyorsunuz, onu ortadan kaldırmaya çalışıyorlar. Sonra canları sıkılıyor, tekrar dağıtıyorlar. Öyle bir yapı var, BİRYAY ile oynuyorlar, ama onlara ekonomik güç sağlıyor, rekabet ortamını da kaldırıyor, daha bir şey söyleyeyim mi?

Oturum Başkanı - Bu haftaki Perşembe Konferansımızda sonuna gelmiş bulunuyoruz. Sayın Demirkent'e değerli katkılarından dolayı çok teşekkür ediyoruz. Şunu gördük ki; ilgilendiğimiz dosyalar itibariyle basın çok çetrefilli, çok karmaşık yapıya sahip. Söylenmesi gereken çok şey var, Sayın Demirkent'in bu çok şeyden önemli bir kısmını, bazılarını da Nasrettin Hocanın söylediği gibi "Gerisini de siz anlayın" tarzındaki ifadeleriyle biraz daha geliştirmiş olduk ufkumuzu, hepinize çok teşekkür ediyoruz.

Bir sonraki haftada buluşmak üzere.